

תיאום ציפיות: מהו ניצחון במלחמת לבנון הבאה ומה מחירו - תא"ל (מיל') ד"ר מאיר פינקל

תא"ל (מיל') ד"ר מאיר פינקל, ראש תחום מחקר במרכז דדו.

תקציר

תיאום ציפיות הוא עניין מהותי ומרכיב מרכזי בתפיסת תוצאות מלחמה. תחושת ניצחון, תחושת מפלה או הרגשת "חמיצות" בסיומו של עימות צבאי מושפעים מאוד מתיאום הציפיות המוקדם בין צה"ל ובין אזרחי המדינה. מאמר זה, העוסק בתרחיש מלחמה עתידית בלבנון, מבקש להמחיש את הצורך בתיאום ציפיות בנוגע לכל מרכיבי המלחמה, כמו מספר חללי צה"ל הצפוי, ואת חיוניותו לשימור החוסן הלאומי תוך כדי עימות מהסוג של מלחמה כוללת שאזרחי ישראל לא חוו עשרות שנים. צה"ל יכול וצריך לנצח במלחמה כזו, והוא יעשה זאת בהצלחה בתנאי שתהיה הבנה של מה ייחשב כניצחון – בהיבטים של פגיעה באויב, של משך המלחמה ושל המחיר הצפוי בה.

מבוא: השיבות תיאום הציפיות בין צה"ל לחברה הישראלית

תיאום ציפיות הוא עניין מהותי ומרכיב מרכזי בהיווצרות תחושה של ניצחון, מפלה או "חמיצות" בסיום עימות צבאי. לפני מלחמת ששת הימים תפס הציבור הישראלי את האיום הערבי כאיום קיומי, נערך למספר נפגעים גדול מאוד, ומשהתבררו הצלחותיו של צה"ל תחושת החרדה הפכה לאופוריה, למרות אבדות של כ-800 חיילים. במלחמת יום הכיפורים התבדו הציפיות לניצחון מהיר ולמיעוט אבדות. הפער בין הציפיות שנוצרו על בסיס תחושת עליונות ישראלית כוזבת לבין המציאות בשדה הקרב היה גורם משמעותי בתחושת הטראומה הלאומית שאחרי המלחמה.

לאחר מלחמת לבנון השנייה התפתחה תחושת "חמיצות" שהייתה תוצאה של הפער בין הציפיות לבין הביצוע בפועל. תחושה זו ליוותה גם חלק מהמבצעים בעזה בשני העשורים האחרונים. תחושה זו כרוכה באופן ישיר באופיים המוגבל

של העימותים האלה, שלא נועדו ביסודם להכריע את האויב, ובאופן פרדוקסלי דווקא בעימותים האלה הציבור מצפה להישג גבוה ולמחיר נמוך. תורתם לכך גם התפיסה הציבורית, הנכונה ביחס לעימות בעזה, כי האויב חלש יחסית לצה"ל. מכאן שתיאום ציפיות בין צה"ל לאזרחי המדינה הוא עניין מהותי בתפיסת תוצאות מלחמה עתידית, וכאן אתמקד במלחמה בלבנון. תיאום ציפיות הוא מרכיב חשוב במידת החוסן הלאומי תוך כדי עימות ואחריו. צה"ל מנסה לאורך השנים, ברמת עיסוק משתנה, לבנות תיאום ציפיות כזה, בעיקר בנוגע לפגיעה הצפויה בעורף, ופחות למרכיבים אחרים כמו ההישג מול האויב ונפגעים לצה"ל. מטרת מאמר זה היא להציג את מכלול המרכיבים הנדרשים או הרצויים בתיאום ציפיות מול החברה הישראלית ולנסות לתת סימנים כמותיים בכל אחד מהם. המאמר עוסק במצב של מלחמה רחבת-היקף בלבנון, ולא ב"ימי קרב" או במערכה מוגבלת מהסוג שצה"ל מבצע בעזה. ניצחון הוא תחושה סובייקטיבית שמושפעת מהשילוב של הישגים ומחירים באופן ייחודי ותלוי הקשר, ולא תמיד אפשר לחזותה מראש. למרות הקשר ההדוק בין הישגים למחירים, מסיבות מתודולוגיות שני צידי המטבע יידונו כאן בנפרד, תוך פירוק למרכיביה המשנה הבאים, שכולם נדרשים להיות חלק מתיאום הציפיות: מהות האויב (טיבו וסוגו); מה ההישג הרצוי בשדה הקרב – מה מרכיבי הפגיעה באויב, תשתיותיו וכדומה; מה אורך העימות; מה היקף הנפגעים בצד הישראלי – בחזית ובעורף האזרחי; מה היקף הנזק החומרי לעורף האזרחי ומה תהיה רמת השירותים לאזרח; מה צפוי להיות בזירת הפנים והיבטים נוספים. ובהקשר הלגיטימציה הבינלאומית – מהו היקף הנפגעים הבלתי מעורבים הצפוי בלבנון.

אדגיש בפתיח, כי המאמר אינו עוסק בשאלות כמו הסיכון בהסלמה עקב פעילות צה"ל בסוריה; סוגיית ה"משוואות" שיצר חזבאללה מול ישראל; נחיצות התמרון במלחמה עתידית; או בהצעה העולה מדי פעם כי המענה לחזבאללה עובר דרך פגיעה במדינת לבנון, כמנוף שיגרום לו להפסיק את הירי על ישראל (גישה שבה דגל בשעתו הרמטכ"ל דני חלוץ, בתחילת מלחמת לבנון השנייה), ולכן לא נדרש להכריעו צבאית. הנחת המוצא כאן היא שישראל אינה חפצה במלחמה, ושתעשה כל שאפשר כדי להימנע ממנה. המאמר מתמקד במצב שבו עקב הסלמה בגבול הצפון, שיכולה לקרות ממגוון סיבות, תחליט ישראל שהיא יוצאת למלחמה רחבת-היקף או למלחמה כוללת בלבנון שמטרתה הסרת איום החזבאללה לשנים רבות.

מהות האויב והגדרתו

במחקר שעסק בתפקוד אמ"ן לפני מלחמת לבנון השנייה טענתי כי מרכיב מרכזי בכשל בהכנות למלחמה היה הגדרת חזבאללה כארגון טרור המנסה לחטוף חיילים ולבצע פיגועים בחו"ל, וכי התרחיש הגרוע ביותר בהינתן אירוע כזה יהיה הסלמה לכדי יום קרב. חזבאללה לא קושר בצה"ל לפני המלחמה למילה מלחמה ולכן גם לא לתרחיש של מלחמה, ולכן לא נעשו מולו הכנות למלחמה (פינקל, 2022). מאז

מלחמת לבנון השנייה עבר זמן רב, והגדרתו של חזבאללה השתנתה משמעותית. הרמטכ"ל כוכבי החליף את המילה 'ארגון' (טרור) ב'צבא' (טרור), וזה היה שינוי חשוב ונכון בהגדרה של חזבאללה. לעיתים אף השמיט את המילה 'טרור' ואמר: "האויב הפך מארגון טרור לצבא מאורגן" (קוריאל, 2019).

בתוך זה"ל מובן לכולם שמדובר בארגון צבאי רציני, וכך גם נערכים למלחמה מולו. אך המילה טרור, הגם שהיא נכונה, שכן ירי רקטות על יישובים הוא טרור במהותו, מפריעה לעניין תיאום הציפיות. היא מתקשרת בציבור הישראלי בעיקר עם הזירה הפלסטינית, ולמושגים מחבל, חוליות טרור, פעילות פגע וברח וכדומה – ומפריעה להבנה כי חזבאללה הוא איום שכוח זה"ל נדרש למאמץ משמעותי להתמודד מולו.

מזווית מבט של לחימת יבשה – לחזבאללה כוחות מיומנים שעברו הכשרה סדורה ולחלקם ניסיון מבצעי מהלחימה בסוריה, הם ערוכים במערכי הגנה הכוללים מכשולים, עמדות מבוצרות, נשק נ"ט מתקדם ונשק תלולמסלול רב ומצוידים באמצעי איסוף ובאמצעי ראיית לילה מתקדמים. זאת בנוסף לאמל"ח רקטי מגוון שחלקו מדויק, טילי חוף ים, טילי קרקע אוויר ועוד. אטען כי לצורך תיאום הציפיות גם עם הציבור, אבל גם בתוך זה"ל, נכון יהיה להשוות את חזבאללה לאחמאס או לאש"ף של מלחמת שלום הגליל, אלא לקומנדו הסורי במלחמת שלום הגליל – כוח מיומן ומצויד היטב אשר נלחם היטב בשטח ההררי והבנוי, שבכמה מקרים נדרשו כוחות זה"ל לבצע התקפות חוזרות כדי להכריעו. הקבלה אחרת היא לכוחות הלגיון הירדני באזור ירושלים במלחמת ששת הימים, שלחמו היטב מתוך מערכי הגנה מבוצרים בשטחים הרריים ובנויים, שזה"ל נדרש ללחימה עיקשת כדי להכריעם.

הקבלות כאלה יסייעו להבין נכון יותר מה אופי האויב מולו מתמודד זה"ל וגם מה מספר האבדות הצפויות בקרבות מולו. כדי לחדד את המסר, אטען כי במלחמה עתידית מול חזבאללה יהיו מקרים שבהם למרות עדיפות כוללת ישראלית, יהיו מצבים שבהם כוח חזבאללה יצליח לעצור את ההתקדמות של זה"ל באזורים מסוימים למשך שעות רבות. הכוח הישראלי יאלץ לסגת, להתארגן מחדש ולתקוף שוב. כשזה יקרה, לא צריכים להיות מופתעים, אלא לעשות מה שעשו כוחות זה"ל בעבר – התארגנות, למידה מהירה של הכשלים וחזרה להתקפה. בסופו של דבר הצליחו כוחות זה"ל בכל מקום שבו הפגינו נחישות ומקצועיות. אלה יידרשו מהם גם מול צבא החזבאללה, והשימוש במילים 'ארגון' או 'טרור' עלול להטעות ולזמן אכזבה ומפח נפש.

זה"ל גם נדרש ליצור הבחנה ברורה לאוזניים ולעיניים אזרחיות בין מדינת לבנון – מדינה כושלת וחלשה – לבין הארגון הצבאי חזבאללה, כדי שהאזרח הישראלי לא ישגה לחשוב שזה"ל החזק אינו מצליח להתמודד עם מדינת לבנון החלשה.

ההישג המצופה מצה"ל והזמן הנדרש להשגתו

כוח שריון בתרגיל, (צילום: דובר צה"ל).

כאמור, מאמר זה מתייחס לתרחיש של מלחמה כוללת מול חזבאללה – מלחמה שבה ישראל תידרש להפעיל את כל עוצמתה הצבאית והלאומית. החלטה כזו תתקבל כנראה לאחר תהליך של הסלמה ותוך לבטים רבים, אולם מרגע שתתקבל, הנחת העבודה במאמר זה היא כי יעדיה של ישראל יהיו להסיר את האיום של חזבאללה לשנים רבות (עשור ומעלה). הישגים מוגבלים הכוללים את המושג "הרתעה" אינם ניתנים לכימות ונתונים תמיד לפרשנות של שני הצדדים, ומאמר זה לא יעסוק בהם.

בהקדמה לגיליון "בין הקטבים" בנושא תפיסת ההפעלה לניצחון ותר"ש תנופה שנועד לממשה, כתב הרמטכ"ל כוכבי: "צה"ל הוא צבא בעל עוצמה אדירה, אך יחד עם זאת, משך הזמן שדרוש לניצחון מכריע והמחיר שיידרש, הביאו את המדיניות הישראלית בעשורים האחרונים להציג יעדי מלחמה מוגבלים בלבד" (כוכבי, 2020, עמ' 7). עוד כתב: "היעד של תפיסת ההפעלה לניצחון ושל תר"ש 'תנופה' הוא לקעקע את תפיסת האויב, ולבנות כושר צבאי שיוכיח לאויב שתפיסתו איננה יעילה עוד. היעד יושג באמצעות התאמת היכולות, שיטות הלחימה והמבנה של צה"ל. מהות השינוי היא יצירת כושר לחימה משופר ביותר שיוכל להישגים אסטרטגיים וצבאיים גבוהים, בתוך זמן קצר ובמחירים נסבלים" (כוכבי, 2020, עמ' 8). עם זאת, לא פורט מהו ההישג הצבאי המצופה, כמה זמן ייקח להשיגו, ומהו המחיר הנסבל בראיית ישראל.

הכושר המבצעי של צה"ל השתפר בשנים האחרונות וימשיך להשתפר בעתיד, אך גם האויב אינו טומן ידו בצלחת. המאמר מתייחס למצבו הנוכחי של צה"ל, עם

יכולותיו הקיימות כעת, והנחת המוצא של מאמר זה היא שצה"ל יכול לנצח את חזבאללה ולהסיר מעל ישראל את האיום הנשקף ממנו לשנים רבות אם יידרש לכך – מחר בבוקר.

ההישג, כפי שמשמע מהדגשת הקטלניות ומאמירות של בכירים בשנים האחרונות – הוא הרג לוחמי חזבאללה, הרס אמצעי שיגור, רקטות, טילים (מה שנקרא "שלילת יכולת האש של האויב") ותשתיות הלחימה של חזבאללה, תוך צמצום היקף ירי הרקטות על העורף ככל שאפשר (יפורט בהמשך). בשנים האחרונות נוסף לכך הישג של מניעת כיבוש שטחים באופן זמני בגבול הצפון על ידי כוחות רציואן. צה"ל לא פירט באופן פומבי את הכתוב מעלה, והקירוב הטוב ביותר שפורסם הוא זה של אלוף (מיל.) יעקב עמידרור, שכתב כי ההישג הראשון של צה"ל צריך להיות: "להרוס את רוב רובה של היכולת הצבאית של חזבאללה, כדי שהאיום הגדול בתגובה לפעולה של ישראל לבלום את תהליך ההתעצמות מחדש של הארגון ייעלם ברובו, לא משום שחזבאללה יורתע או ישנה את תודעתו, אלא משום שהיכולת לממש את האיום תחדל מלהתקיים" (עמידרור, 2021, עמ' 34).

עמידרור פירט כי מדובר בפגיעה כמותית רחבת היקף במערכי האש תלולת-המסלול (תמ"ס) של הארגון, במערכות הנשק האחרות היכולות להגיע לישראל (טילי חוףיים לדוגמה) ובלוחמים של חזבאללה (בעיקר המפקדים). "על צה"ל יהיה להגיע קרוב ככל הניתן להשמדה מוחלטת, לרבות הרס של היכולת לייצר בלבנון מערכות נשק מסוגים שונים" (עמידרור, 2021, עמ' 34). ההישג השני על פי עמידרור כרוך בראשון, והוא הרס רובה הגדול של תשתית הארגון: "המפקדות בכל הרמות, המחסנים, בתי המפקדים, המבנים ששירתו את מערך הדעווה באזורים הבנויים והמתקנים הצבאיים מעל ומתחת לאדמה הפרוסים ברחבי לבנון" (עמידרור, 2021, עמ' 34).

לגבי התשתיות – ההישג הנדרש הוא להרוס כל תשתית שצה"ל יודע עליה מראש או שתתגלה תוך כדי לחימה. מכיוון שמדובר באלפי מטרות, רובן ביישובים שיעיים, יש להכין את הקהילה הבין-לאומית גם למספר גדול של נפגעים בלתי מעורבים (ראו בהמשך), אם אלה לא יתפנו מאזור הלחימה כאשר צה"ל ידרוש מהם לעשות זאת, ובכל מקרה להרס נרחב של יישובים שיעיים שבהם נמצא עיקר תשתיות הלחימה של האויב ובהם צפוי האויב להילחם באופן הכי עיקש. בכפר שיעי ממוצע ייהרסו מהאוויר עשרות מבנים, וכפר שיעי שבו התנהלה לחימה יבשתית, יהפוך ככל הנראה לעיי חורבות.

לגבי מספר ההרוגים אצל חזבאללה, צה"ל הרג ככל הנראה במלחמת לבנון השנייה בין 650 ל-800 לוחמי חזבאללה עם בנק מטרות מצומצם ותמרון יבשתי מוגבל ביותר (בן ישראל, 2007, עמ' 7). צה"ל מדבר כיום על "אלפי הרוגים אצל החזבאללה...". (זיתון, 2022). בהינתן תקיפת בנק מטרות ותמרון יבשתי רחבים הרבה יותר מאשר אלה שבוצעו במלחמות לבנון השנייה, אטען שההישג הרצוי הוא של כ-3,000 הרוגי אויב (מאש אווירית מנגד ומקרבות יבשה), וכ-12,000

פצועים (זה היחס הבסיסי בין שני סוגי הנפגעים). אם כך יהיה, הרי שזה יהיה כחצי מסד"כ האויב שגודלו הוערך ב־2016 בכ־20 אלף לוחמים (הראל וכהן, 2016), ולצורך המאמר אתיחס לגודלו הנוכחי כאגון המונה כ־30 אלף לוחמים. זהו נזק עצום שהוא מעבר להכרעה, כמעט השמדה של הארגון.

יש לשים לב כי בשונה מהמבצעים מוגבלי היעדים וההיקף בעזה, שבהם ההישג נמדד פעמים רבות במזעור הנזק לעורף ובמהירות הפסקת הירי עליו והפגיעה בחמאס היא מרכיב משני בהישג, המאמר עוסק במצב אחר השונה באופן מהותי; במלחמה כוללת בלבנון הסרת האיום על העורף מוקדם ככל האפשר חשובה, אך אינה לב העניין. נטרול ירי תמ"ס באמצעי הגנה אקטיבית הוא ביסודו פעולה הגנתית, שאין בה כדי להביא ניצחון.

במילים אחרות, אם במלחמה כוללת שצה"ל הונחה בה להסיר את איום החזבאללה, האויב ירה הרבה ופגע בעורף מעט עקב מאמצי ההגנה, אבל נפגע בעצמו מעט ויוצא מהמלחמה הבאה כארגון צבאי היכול להמשיך לתפקד, לא ניצחנו. **מרכיב חשוב בתיאום הציפיות הוא להבהיר שהירי על העורף יכול להימשך כמעט עד סיום המלחמה, אבל גם אם כך יקרה, הדבר יהא משני ביחס להישג של הרג לוחמי אויב והשמדה שיטתית של תשתיות הלחימה שלו.**

הזמן – מאז תחילת "מלחמות הטילים", שבהן העורף מצוי תחת פגיעה מתמשכת (מלחמת לבנון השנייה שארכה 34 ימים ומבצעים בעזה שגם התארכו בחלקם), יש בצה"ל עיסוק ניכר בסוגיית "קיצור משך המלחמה" ובחשיבותו של מרכיב הזמן במסגרת המשולש של הישג־זמן־מחיר. הבעיה היא שבמערכות מוגבלות, המסתיימות באופן שאינו הכרעתי, אורך העימות תלוי בצד השני, לא פחות מאשר בצד הישראלי. דווקא במערכות הכרעיות שהן במוקד מאמר זה, קיצור משך המלחמה תלוי בעיקר באופן הפעלת הכוח הישראלי. צה"ל נתון במתח מתמיד בין הרצון להפחית את מספר הרקטות, בין היתר באמצעות תמרון לאזורי השיגור שלהן – הכרעה באמצעות שחיקה או השמדה, לבין תמרון לאזורים שיש להם ערך אופרטיבי ואסטרטגי עקיף – יצירת לחץ על הארגון כדי שיפסיק לתפקד אפקטיבית – הכרעה באמצעות תחבולה.

כך או כך, לחימה בשטחים בנויים והרריים מול אויב ערוך להגנה אורכת זמן, ובראיית המחיר יש כאן דילמה אחרת – מהלכי התקפה מהירים וחפוזים יחסית להגעה לאזורי השיגור יגבו מחיר של אבדות גבוה יותר בקרב כוחות היבשה ויצמצמו (לכאורה, ראו מטה) את הירי על העורף; מהלכי התקפה מתוכננים יותר, שבהם יהיו זמן ויכולת לרכז את כלל אמצעי צה"ל לסיוע לכוחות המתמרנים, יקטינו את היקף הנפגעים בחזית ויאריכו (לכאורה) את משך זמן חשיפת העורף לירי. לטענתי המתח הזה אינו אמיתי, מכיוון שכמות הרקטות שהאויב ישגר לעבר העורף תהיה דומה יחסית, וההבדל הוא רק בקצב הירי, מה שמוביל למסקנה שאם המלחמה תימשך שבועיים או תימשך חודש, היקף הנפגעים וההרס בעורף יהיה דומה וצה"ל יידרש להפעיל תמרון בהיקף משמעותי במהירות (ברעם ופרל פינקל, 2021, עמ' 8).

הבנה זו מתבססת על כך שבמלחמה הכרעתית כשחזבאללה ירגיש שהוא תחת איום קיומי, היא יירה את כל מה שיש לו, בניכוי מה שצה"ל הצליח להשמיד בתקיפה מנגד, בעיקר ביממות הראשונות של המלחמה. הגעת כוח קרקעי לפאתי כפר שבו משגרי רקטות פעילים תביא ככל הנראה ל"ריקון המחסנית" לפני שהכוח הגיע למגע עם המשגרים. הגעת כוח קרקעי תביא להגברת הירי מהאזור שאליו הוא מתקרב, ולא לצמצומו.

לאור האמור, חזרה על המסר "קיצור משך המלחמה" לא מסייעת למעשה הצבאי ומקשה את ההגעה לתיאום ציפיות ריאלי עם הציבור. כולם רוצים לקצר את משך המלחמה, זה דבר מובן מאליו. הרמטכ"ל לשעבר גדי איזנקוט חידד את העניין ואמר שהעניין איננו אורך המלחמה הכולל, אלא בעת לחימה הוצאת העורף האזרחי ממעגל הלחימה מהר ככל שאפשר (איזנקוט 2019). התובנה הצבאית היא שצריך להתחיל לתמרן בחזית ובעומק שטח האויב מן הרגע הראשון, ולא לפעול בשיטת השלבים המוכרת ממלחמת לבנון השנייה וממבצעי עזה של פעולה באש ורק אחריה תחילת תמרון. אם צה"ל אכן יעשה זאת, וחזבאללה יבין שהוא נלחם על הישרדותו, לטענתי עדיף יהיה שהמלחמה תארך די זמן כדי לאפשר לכוחות המתמרנים התקפות מתוכננות ומתוזמנות היטב על כמה שיותר יעדים.

ובכל זאת, למה צריך לצפות? תרגיל "חודש המלחמה" שנערך בשנת 2022 תרגל הסלמה המובילה למלחמה כוללת. אפשר אולי להישען על אורכו כאמת מידה לאורך הנכון למלחמה כזו. אלוף (מיל.) עמידרור תיאר מלחמה בלבנון בשני שלבים. הראשון – שלב לחימה עצים שיימשך כשבועיים־שלושה, לכיבוש שטח גדול והשתלטות עליו, תוך פעילות רחבה של חיל האוויר להשמדת מטרות בכל רחבי לבנון. השני – שלב ממושך שעלול להימשך כמה חודשים, שבו כוחות הצבא הסדיר יהרסו בשיטתיות תשתיות ואמל"ח של הארגון שלא נהרסו בשלב הראשון. "במהלך שלב זה ייסקרו היישובים בשטח שנכבש כדי להגיע לכל התשתיות הפרוסות באותם היישובים ובקרבתם במרחבים הפתוחים שמחוץ לשטח המיושב. על שלב זה להתנהל עלפי תכנון מראש בלוח זמנים קצוב שמטרתו לוודא שכל המרחב נבדק, מתוחקר ושהתשתית שאותרה בו נהרסת" (עמידרור, 2021, עמ' 36).

אציע כי מלחמה עתידית בלבנון, מרגע שישראל תחליט שמדובר במלחמה כוללת, תימשך כחודש, ובמהלכו יגיע צה"ל לכל המרחבים הנדרשים להבנתו כדי להשיג את ההישגים שצוינו מעלה – הרג לוחמים, הרס תשתיות וציוד וכדומה. טיהור המרחב יארך עוד שבועות אחדים – לפחות עוד חודש, וכדי להימנע מלוחמת גרילה נגד כוחותינו אציע כי אזרחים שהתפנו מאזור הלחימה, ביחוד שיעים, לא יורשו לחזור דרומה לאזור הלחימה עד שצה"ל יסיים את הרס התשתיות. אם צה"ל יצליח לאכוף בידוד האזור שנכבש על ידו מאזרחים, יקל עליו מאוד להתמודד עם ניסיונות ללוחמת גרילה. עדיין יהיו נפגעים מלוחמת גרילה, אך מצב זה לא יהפוך ל"בוץ הלבנוני" שנמשך שנים ארוכות.

צה"ל ייסוג מלבנון אחרי שיושגו ההישגים שצוינו מעלה, תוך שהוא פועל כל העת לשמר את חופש הפעולה האווירי להשמדת יכולות חדשות שייכנסו ללבנון.

המחיר בעורף ובחזית

המחיר של מלחמה בלבנון מורכב משלושה גורמים מרכזיים – מספר נפגעים בעורף הישראלי, מספר אתרי הרס בעורף הישראלי, מספר לוחמי צה"ל נפגעים בלחימה – בעיקר בכוחות היבשה במהלך לחימה בשטח לבנון. גם אובדן אמצעי לחימה – מטוסים, טנקים וכדומה, הוא מרכיב במחיר אבל לא אתעמק בו כאן. "מחיר נסבל" כאן, כפי שהתבטא הרמטכ"ל כוכבי, הוא שאלה גדולה, אך אפשר להשיב עליה בהינתן שהמלחמה היא הכרעתית ושסופה פירוק ארגון החזבאללה כארגון לוחם.

נפגעים, הרס והשירותים לאזרח בעורף הישראלי

כוחות פיקוד העורף בתרגיל חילוץ נפגעים מבניין שקרס, (צילום: דובר צה"ל).

זהו התחום שבו צה"ל מקיים מאמץ מתמשך לתיאום ציפיות עם הציבור הישראלי, בעיקר באמצעות מפקדי פיקוד העורף. הראיונות בתקשורת עם מפקדי העורף, אלוף יאיר גולן (שלח, 2011), אלוף אייל אייזנברג (כספית ואמיר, 2015) ואלוף יואל סטריק (לימור, 2017) כללו כולם את הצגה של הערכתם לגבי הנזק שייגרם לעורף במלחמה רחבת היקף עם חזבאללה ואזהרה לציבור כי יכולת ההגנה על העורף בעת מלחמה כזו תהיה נמוכה מזו שהייתה במערכות המוגבלות בעזה. מפקד פיקוד העורף בשנים 2020–2022, אלוף אורי גורדין, אמר במרץ 2021: "תרחיש הייחוס במלחמה הבאה – 2,000 טילים ביום" (ערוץ 7, 2022).

שנה אחר כך, לאחר מבצע "שומר החומות", עדכן גורדין את הערכותיו וציין כי ביחס למבצע: "במערכה מול חזבאללה קצב האש יהיה גבוה פי 10, ישוגרו 4,000 רקטות ביום לעבר העורף... אם היה לנו פה בערך כל שעה נפילה בשטח בנוי, ואנחנו מדברים על פי 10, אז אנחנו מדברים עכשיו על עשר נפילות בשטח בנויים בשעה ברחבי הצפון" (בוחרבוט, 2022).

אומדן כמותי מדויק יותר ניתן במהלך תרגיל חודש המלחמה באביב 2022, כאשר צה"ל פרסם שביום התשיעי של המלחמה (בתרגיל) הגיע הנזק שספג העורף לכדי: "80 אתרי הרס [מבנים רבי קומות פגועים עם לכודים תחת ההריסות], 300 הרוגים בחזית ובעורף. אלפים בצד הלבנוני" (זיתון, 2022). במקרה זה תיאום הציפיות שצה"ל ניסה ליצור כלל גם את המרכיב של מספר הנפגעים הישראלי בעורף ובחזית, ולא רק את מספר פגיעות התמ"ס בעורף.

אם נבחן זאת לאורך מלחמה של כחודש, הרי שמה שהוצג במהלך תרגיל חודש המלחמה הוא כשליש מאורך הלחימה העצימה. כאמור מעלה, במלחמה מסוג זה, חזבאללה צפוי להפעיל עוצמת אש גדולה כבר מן ההתחלה, וזו כנראה תדעך ככל שצה"ל יתקדם בהשמדת מטרות באש מנגד ובאמצעות תמרון. לאור זאת אציע כי המחיר יהיה כמאה ועשרים אתרי הרס ועוד אלפי דירות שייפגעו באופן חלקי. לגבי מספר ההרוגים בעורף, הציבור הישראלי הוכיח בשנים האחרונות יכולת מרשימה של עמידה בהנחיות פיקוד העורף. אם צה"ל צופה 300 הרוגים בחזית ובעורף בשליש המלחמה, וניקח את היחס בין ההרוגים במלחמת לבנון השנייה כאמת מידה (3 בחזית : 1 בעורף), הרי שהחלוקה היא כ־225 חיילים וכ־75 אזרחים. לאור אורך המלחמה שצוין מעלה, נראה שכ־200 עד כ־250 אזרחים הרוגים בעורף הוא המספר שעל בסיסו נדרש לתאם ציפיות עם הציבור.

עניין מרכזי אחר בקשר לחיים בעורף הוא תיאום ציפיות בנוגע למידת ההגנה על האזרחים בעת מלחמה רחבת־היקף. מסמך אסטרטגיית צה"ל מ־2015 שכתב הרמטכ"ל דאז גדי איזנקוט ניסה לעשות כן:

"הגנה על העורף האזרחי ועל העורף הצבאי מפני מתקפת תמ"ס, לצד הבטחת רציפות תפקוד ההתקפה, שלאורם סדר העדיפות להגנה יהיה:

1. הגנה שמאפשרת את רציפות הפעלת הכוח הצבאי הן להגנה והן להתקפה – כולל מערכי ליבה בעורף הצבאי ובעורף האזרחי.
2. הגנה על תשתיות לאומיות חיוניות ומוסדות שלטון כדי לשמר את רציפות התפקוד המדינתי.
3. הגנה על מרכזי אוכלוסייה" (איזנקוט, 2015, עמ' 18–19).

זהו תיאום ציפיות הכרחי עם אזרחי המדינה, הרגילים מהעימותים בעזה למצב שבו כלל תושבי ישראל מצויים תחת כיסוי ההגנה האקטיבית. המשמעות של סדר העדיפות שתואר מעלה, שהוא חיוני לצורך ניצחון במלחמה, מעבר להרס בעורף האזרחי, היא ירידה ניכרת בשירותים שיהיו זמינים לאזרחים בעורף, מה שקרוי בצה"ל "רציפות התפקוד". התרחיש הסביר הוא בעיות באספקת החשמל – הפסקות חשמל במקטעים משמעותיים של היממה, בעיות תקשורת משמעותיות,

הן של תקשורת סלולרית והן של תקשורת לצורכי פעולות בנקאיות, וצמצום השירותים הרפואיים למינימום הכרחי.

חלק נוסף ממחיר המלחמה יכול להיות כיבוש זמני של שטח ישראלי – מוצבים, יישובים וכדומה על ידי כוחות רציון של חזבאללה. נסראללה הכריז כבר ב־2011 על תוכנית "כיבוש הגליל" אך הוא יראה הצלחה גם בתפיסה חלקית של שטחים מוגבלים. מפקד פיקוד הצפון, אלוף יואל סטריק, אמר לאחר מבצע "מגן צפוני" שנערך בסוף 2018 כי חזבאללה תכנן להחדיר דרך מנהרות "400 או 500 לוחמים למטולה בהפתעה" (בוחבוט, 2019).

צה"ל נערך למניעת מצב של כיבוש שטח זמני, בין השאר באמצעות עיבוי מהיר של הקו ביחידות סדירות, בניית מכשולים ועוד. אך גם אם נצא מנקודת הנחה של הצלחה ההגנה ב־90%, עדיין יכולות להיות לאויב כמה הצלחות. תפיסת המחיר כאן תלויה בעיקר באורך הרוח של החברה הישראלית. במערכה מוגבלת, לכיבוש זמני של שטח ישראלי תהיה ככל הנראה השפעה פסיכולוגית לא מבוטלת והשפעה רבה על תחושת ההצלחה או הכשלון הישראלית. במערכה הכרעית, שבה יגיע הארגון למצב של סף השמדה, הישג של החזקת שטח ישראלי באופן זמני יהיה בטל בשישים.

מחיר בלוחמי צה"ל – נושא זה קשה במיוחד לכימות, בשל הקושי לכמת פעולות בלוחמת היבשה ביחס ללוחמה אווירית או ימית. במחקרו "מלחמת הטילים הראשונה" ניסה אלוף (מיל.) פרופ' יצחק בן ישראל לכמת את מספר הנפגעים הצפוי לכוחותינו. הוא טען כי אם לוקחים את מבצע ליטאני ומלחמת שלום הגליל כפרנס, ניתן להניח שמספר חללי צה"ל במערכה מהירה בת שבוע המגיעה עד הליטאני יהיה כ־160 חללים (בן ישראל, 2007, עמ' 23). במלחמת לבנון הראשונה (1982) כתב: "השתלט צה"ל על כל דרום לבנון, כמעט עד לכביש ביירות־דמשק, תוך שישה ימים, עם פחות מ־200 הרוגים, זאת מול אויב שהיה גדול פי 3–5 מחזבאללה והיה אף מצויד יותר" (בן ישראל, 2007, עמ' 22).

ייתכן שהשוואה זו הייתה נכונה מייד אחרי 2006 אך כאמור, להערכתי היא אינה מתאימה יותר, ונדרש להתייחס לחזבאללה כאל כוח צבאי תקני, בדומה לקומנדו הסורי במלחמת שלום הגליל. סקירת מספר קרבות שלגביהם יש נתונים מדויקים על שני הצדדים, מעלה את התוצאות הבאות שהתבססו על ניתוח קרבות גדודיים: קרבות כפר סיל מול קומנדו סורי בהגנה חפוזה – בקרב השני שנכשל נהרגו 9 לוחמי צה"ל ולסורים היו 10 הרוגים, בקרב כפר סיל השלישי שהצליח – נהרגו 2 לוחמי צה"ל ו־20 סורים; בקרב על נבי שמלאן נהרג לוחם צה"ל אחד ו־20 סורים; בקרב קבר שמעון נהרגו 3 לוחמי צה"ל ו־30 סורים; בקרב גבעת הרדאר (ראס זייתון) נהרגו 3 לוחמי צה"ל ו־10 סורים (מפא"ת, 2019).

אם נכפיל את מספר הגדודים שיהיו פעילים במלחמה בלבנון, כ־100 גדודים ויחידות בסדר גודל גדודי (בכ־20–25 חטיבות), בממוצע (שאינו מייצג את כל המלחמה) של 3 הרוגים לגדוד בקרב, ואם נניח כי כל גדוד יבצע במלחמה 3 קרבות גדודיים, נגיע למספר של כ־900 הרוגים. במלחמת ששת הימים פעלו 3 חטיבות

במרחב ירושלים (16, 55, 10) מול כוחות הלגיון הירדני, במשך שלוש יממות לחימה, שבהן נהרגו 182 לוחמי צה"ל, ובכלל זה קרב גבעת התחמושת שגבה 33 חללים (לסלוי ולוי, 2021). הכפלה של מספר החללים הממוצע לחטיבה בקרבות במרחב ירושלים במספר החטיבות שישתתפו בלחימה עתידית בלבנון תביא למספר של כ-1200 לוחמים חללים במהלך חודש של מלחמה עצימה.

כאמור, קשה לכמת מרכיב זה, בעיקר בשל העובדה שהנכונות להקרבה קשורה קשר הדוק לתחושת הנחיצות. ב"מלחמה על הקיום" – ומלחמה שלישית בלבנון תהיה קרובה להגדרה זו הרבה יותר מאשר המבצעים האחרונים בעזה – סביר להניח שהנכונות לשלם מחירים תהיה גבוהה. **לצורך הדיון ולמען תיאום ציפיות עם הציבור, הייתי ממליץ לצה"ל להציג מספר של כ-600 עד 800 חללים במלחמה.** המצרף של אזרחים וחיילים ישראלים הרוגים – אתיחס למספר כולל של כ-1,000, הוא כ-0.017% מכלל האוכלוסייה היהודית החיה כיום בישראל, לעומת לכ-0.035% במלחמת ששת הימים, כ-0.1% במלחמת יום הכיפורים וכ-1% במלחמת העצמאות.

עוד עניין שרצוי לתאם ציפיות לגביו הוא "חטיפת חיילים". זהו נושא רגיש בחברה הישראלית וכדאי להידרש לו מראש. **רצוי להוריד מסדר היום את המושג "חייל חטוף" בהקשר של מלחמה בלבנון ולחזור לדבר על שבויי מלחמה,** תופעה מוכרת ורגילה כמו פצועים וחללים. מוצע כי יציין בתרגילים הבאים צה"ל יאמר כי היו גם שבויים שנפלו בידי חזבאללה – כמו ההתייחסות לנווט השבוי רון ארד.

המצב בזירת הפנים – ביטחון הפנים

מבצע "שומר החומות" ב-2021 המחיש בעיה מתפתחת, בעיית ביטחון הפנים תוך כדי לחימה. לביטחון הפנים יכולים להיות כמה היבטים, ובהם הפרות סדר ביישובים מעורבים ובצירי תנועה, ופעולות שמטרתן לשבש את פעולת צה"ל – פגיעות בבסיסים, בצירי תנועה המשמשים לניוד כוחות, בתשתיות תקשורת צבאיות וכדומה. המשטרה ומשמר הגבול (ומשמר לאומי, אם יוקם כזה), יצטרכו לתת מענה רחב־היקף ואגרסיבי, תחת הוראות פתיחה באש מותאמות למצב. תיאום ציפיות זה צריך להיעשות מול אוכלוסיות מסוימות במגזר הערבי בישראל והוא צריך לידע על מידת האגרסיביות הצפויה של כוחות ביטחון הפנים כלפי פעולות הפוגעות בביטחון, ולכלול גם אזהרה שמי שייתפס בביצוע פעילות שאינה בגדר מחאה אזרחית שקטה יועמד לדין בגין ביצוע פעילות טרור ויינקטו נגדו אמצעי הענישה החריפים ביותר ואולי אף נגד בני משפחתו – כמו לדוגמה חילוט נכסי משפחה שמקרבה יצא האדם.

נפגעים בלתי מעורבים בלחימה

מספר הנפגעים הבלתי מעורבים בצד הלבנוני אינה נכללת בדרך כלל בתוך המשולש הישגזמן־מחיר, אך היא גורם מרכזי המדיר שינה מעיניהם של המדינאים ואנשי הצבא, וגם הוא גורם חשוב שיש לכמת, במקרה זה לצורך תיאום ציפיות עם הקהילה הבינלאומית. לב העניין הוא שלחץ בין־לאומי גדול עקב מספר רב

של נפגעים בלתי מעורבים עלול למנוע מצה"ל את המשך הלחימה והגעה לניצחון מכריע.

הפרשן הצבאי רון בן ישי סבור שהרמטכ"ל כוכבי פועל לטובת תיאום ציפיות. כדוגמה לכך הזכיר דברים שאמר כוכבי בהרצאה שנשא, וכתב: ". . . דרש כוכבי מאזרחי לבנון ועזה שבבתיים או בקרבתם מוסתרים אמצעי לחימה ארוכי טווח, לפנותם לאלתר ברגע שפורץ עימות או שמתחילה הסלמה. הוא הבטיח לאותם אזרחים לבנונים ועזתיים שצה"ל ייתן להם התרעה מוקדמת ושהות לעזוב לפני שיפעיל את מהלומות האש הקטלניות שהכין". עוד כתב בן ישי: "הרמטכ"ל מנסה לשנות מצב זה מהיסוד – לפחות ככל שזה נוגע לגייטימציה הייחודית שצה"ל זקוק לה כדי לפעול נגד הטיילים והרקטות במרחבים האורבניים בלבנון וברצועת עזה. מטרתו היא לייצר בזירה הבינלאומית והפנימי-ישראלית לגייטימציה מוסרית ומשפטית להפעיל את מלוא עוצמתו של צה"ל – כולל היכולות החדשות והקטלניות שהוא צובר – בכל מקום ובכל העוצמה ומיד כשמתחילה הלחימה" (בן ישי, 2021). למרות מגבלות ההשוואה, אתחיל בהתייחסות למספר הנפגעים הבלתי מעורבים במבצעים בעזה. במבצע "עמוד ענן" ב-2011, שכולו בוצע מן האוויר, מתוך 169 ההרוגים המזוהים 101 (כ-60%) היו פעילי טרור ו-68 (כ-40%) אזרחים בלתי מעורבים (המרכז למורשת המודיעין, 2012). באשר למבצע "צוק איתן" ב-2014, שכלל פעולה קרקעית מוגבלת, כתבה גילי כהן: ". . . פרסם צה"ל פילוח מטעמו של ההרוגים הפלסטינים בלחימה ולפיו כ-36% (761) מהם היו אזרחים וכ-44% (936) חמושים. יתר ההרוגים מוגדרים במערכת הביטחון ככאלה שזהותם אינה ידועה. הנתונים שפרסם צה"ל עומדים בניגוד לנתוני משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, לפיהם מספר האזרחים הפלסטינים שנהרגו במלחמה בעזה עומד על לפחות 1,483" (כהן, 2015). אם ניקח את אמת המידה שהתפתחה במבצעים בעזה, הרי שאם צה"ל יהרוג 3,000 לוחמי חזבאללה (ראו מעלה), ייהרגו ככל הנראה בין 1000 ל-2000 אזרחים בלתי מעורבים.

הבעיה בהשוואה של עזה ללבנון היא כי המערכות בעזה היו מערכות מוגבלות באופיין מן הצד הישראלי, ולכן היה קשב תכנוני למזעור נפגעים בלתי מעורבים, הפעלת טכניקת "הקש בגג" שבה מזהירים אזרחים לפני תקיפת בניין שהם שוהים בו, וכל החימושים היו מדויקים. כל אלה סייעו מאוד לצמצם את מספר הנפגעים הבלתי מעורבים. במלחמה כוללת בלבנון המצב יהיה שונה בתכלית. אם אכן האוכלוסייה תתפנה במהירות צפונה מאזור הלחימה, ייתכן כי המספרים יהיו כפי שצוינו. אך אם היא לא תתפנה, וצה"ל יתקוף מחסני אמל"ח עתירי חומר נפץ (ולכן יתרחשו פיצוצי-משנה), בקצב ובמהירות גבוהים שלא יאפשרו בדיקה פרטנית של הימצאות אוכלוסייה, לא יבוצעו הליכי "הקש בגג" וחלק מהפצצות יהיו פצצות שימוש כללי (ש"כ) – אמצעי לגייטימי לחלוטין במלחמה רחבת-היקף – מספר הנפגעים כנראה יהיה גדול פי שניים או שלושה. במקרה זה מוצע לצה"ל להציג לישראל ולעולם "מספר אצבע" של כ-5,000 אזרחים בלתי מעורבים הרוגים – אם אלה יישארו באזורי לחימה למרות אזהרת צה"ל. מוצע גם כי תוך כדי

לחימה יפיץ צה"ל לתקשורת העולמית בתדירות גבוהה תצלומי אוויר של יישובים בלבנון שמצוינים בהם אתרי לחימה של חזבאללה כפי שזוהו על ידי גורמי המודיעין לפני המלחמה. צה"ל עשה זאת בעבר ורצוי להכין תהליך הפצה מהיר ובהיקפים גדולים, כדי להציג לעולם כי היקף התקיפות הישראלי פרופורציונלי להיקף תשתיות הלחימה של האויב בשטחים בנויים.

יש לציין כי ככל הנראה חלק ניכר מההרוגים הבלתי מעורבים יהיו ביישובים שיעיים "מארחים" את תשתיות הלחימה של חזבאללה. כמאמר מפקד פיקוד הצפון אמיר ברעם: "אם תיאסר עלינו לחימה, נדע לתבוע מחיר כבד מהארגון הזה ומאלו הנותנים לו חסות – גם מפטרוניו שבצפון מזרח, גם מן הבירה של המדינה הלבנונית אשר בביירות ובוודאי שמן הכפרים השיעיים בדרום לבנון אשר משמשים מחסה ובסיס לכוחות הטרור של חזבאללה" (מערכת ישראל היום, 2020).

סיכום

כוח צה"ל באימוץ שדימה מלחמה בלבנון (צילום: דובר צה"ל)

בתום כהונה של שנתיים כמפקד פיקוד הצפון, ענה אלוף יואל סטריק לשאלה איך תיראה המלחמה הבאה את התשובה הבאה: "מדממת. אין לי ספק שהמרחב הצפוני יחטוף את היקפי האש הגדולים ביותר, בעיקר באזורי הגבול – יישובים, מוצבים, עמדות בקו הגבול. תשתיות, זה יהיה המרכיב המשמעותי ביותר בתוכנית הפעלת האש של חזבאללה במלחמה הבאה, ולכן זה יהיה שונה מכל מה שקרה בדרום או ב'צוק איתן' או במערכות קודמות. זה לא מתכתב באותם ממדים ולא באותן עוצמות. זה ארגון אחר לגמרי" (בוחבוט, 2019).

בתום כהונה בת שלוש וחצי שנים כמפקד פיקוד הצפון, אמר אלוף אמיר ברעם: "אין מלחמות קלות. המלחמה הבאה לא תיערך שישה ימים וככל הנראה לא יחולקו בסופה אלבומי ניצחון. יהיו נפגעים ויהיה הרס רב, גם בעורף הישראלי. היא גם לא תבצע ללא חוסר באמצעים, אך זה כאין וכאפס אל מול מה שיקרה בלבנון. אנו נפעל בצורה חסרת תקדים, נתקוף אלפי מטרות צבאיות ונשמיד אויב. אני ממליץ שתמיד נדגיש את מה שיקרה לצד השני בתרחיש שכזה לפני שנמנה את הנזקים שלנו. אין מלחמה בצפון ללא תמרון; כדי לפגוע פגיעה אנושה בארגון הטרור הזה ולהכריעו נדרש לתמרן לעומק השטח עם כוחות חי"ר, שריון, הנדסה וגם מערך המילואים ייקח חלק משמעותי במלחמה היבשתית הזאת. זה יהיה תמרון רב-ממדי, רב-זרועי שכמוהו לא נראה בעבר. הוא ילווה במהלומות אש מדויקות וקטלניות" (וקנין, 2022).

אמירותיו של ברעם ושל קודמיו בתפקיד, יחד עם אמירות מפקדי פיקוד העורף, ראשי אמ"ן והרמטכ"לים מאז מלחמת לבנון השנייה, הן חלק ממעשה תיאום הציפיות עם הציבור הישראלי. מאמר זה נועד לתאר את הצורך בתיאום ציפיות לגבי כלל מרכיבי המלחמה, כולל המרכיבים הפחות נעימים לשמיעה כמו מספר חללי צה"ל הצפוי. תיאום ציפיות זה חיוני לשימור החוסן הלאומי תוך כדי עימות עתידי בלבנון, שיהיה מהסוג של מלחמה כוללת שאזרחי ישראל לא חוו עשרות שנים.

צה"ל, ביכולותיו הנוכחיות, יכול וצריך לנצח במלחמה כזו, ויעשה זאת בהצלחה בהינתן הבנה בין-מדרגית (בתוך דרגי הצבא ובינו לבין הדרג המדיני) ובין הצבא לאזרחים של מה ייחשב כניצחון – בהיבטים של פגיעה באויב, של משך המלחמה ושל המחיר הצפוי בה.

אחרי מלחמת ששת הימים נכתבו אלבומי ניצחון, על אף שנהרגו בה כ-800 חיילים ונפלו 46 מטוסים – כחמישית מסד"כ חיל האוויר. זאת משום שהיא נתפסה כמלחמה מוצלחת במיוחד, משום שההישגים שלה היו טובים בהרבה ביחס לציפיות ולהערכות הקודרות שקדמו לה. התשובה לשאלה האם ייכתבו אלבומי ניצחון אחרי מלחמה שלישית בלבנון אינה תלויה רק בהיקף הנפגעים בעורף ובחזית, אלא גם, ואולי בעיקר, בהישגים של צה"ל במלחמה כזו.

אם צה"ל יצליח להשמיד את תשתיות הלחימה של חזבאללה, להרוג ולפצוע אלפים מלוחמיו, כנראה שיכולתו של חזבאללה להשתקם תהיה נמוכה. ולא רק זאת, ייתכן שהוא ישנה את תפיסתו היסודית ויגיע למסקנה כי אין טעם להתמודד בשדה הקרב מול ישראל.

הטענה כי "אי אפשר להכריע ארגון טרור" נכונה בהיבט הרעיוני-פילוסופי שלה, אך היא שגויה לחלוטין בהיבט הפרקטי. הטרור הפלסטיני הוכרע לאחר סדרת מבצעים שהחלה ב"חומת מגן", על אף שרעיונות הלאומיות הפלסטיניים לא נזנחו. הפרקטיקה של המאבק הפלסטיני השתנתה. גם למצרים היה הרעיון "לזרוק את הישראלים לים". מדינת מצרים לא הוכרעה מעולם, אך צבאה הוכרע בשדות הקרב של 56 ו-67, והגיע להישגים מוגבלים ב-1973 למרות התחלה בתנאים

טובים מאוד של מתקפת פתע. הדבר גרם למנהיגי מצרים להיות ריאליים ולהבין שהרעיון להשמיד את ישראל חסר תוחלת. מלחמה שתבוצע היטב בלבנון, בעיני הציבור הישראלי ובעיני האויב, יכולה להביא לתוצאה דומה. גם בתרחיש של מלחמה רביזריתית, הכוללת מלחמה בלבנון, ירי מעזה, מהומות באיראן וירי איראני על ישראל, נכון יהיה להתמקד באויב העיקרי – חזבאללה. במצב של מלחמה רחבת-היקף בלבנון, הירי הנוסף על העורף הישראלי מעזה ומאיראן יהיה קטן לעומת מסת הירי מלבנון. צריך יהיה לפגוע בחמאס בעזה ובאיראן, אך לא באופן כזה שיפגע ביכולת להגיע להישג שתואר כאן מול חזבאללה. ניצחון מכריע על חזבאללה ישפיע על שאר אויבי ישראל יותר מאשר פגיעה לא מכרעת גם בחזבאללה וגם בהם.

תודה לאל"ם (מיל.) ד"ר אסף חזני, חוקר במרכז דדו; לאל"ם (מיל.) משה שרביט, רמ"ח חק"ב במפא"ת; לתא"ל רומן גופמן, מפקד מל"י; לתא"ל ד"ר איל פכט, מפקד מרכז דדו; ולאל"ם (מיל.) עמרי שדה, על הערותיהם הטובות למאמר.

רשימת המקורות

- איזנקוט, גדי (2015). "אסטרטגיית צה"ל", **לשכת הרמטכ"ל**.
- איזנקוט, גדי. דברים בכנס INSS בנושא **התמרון היבשתי ככלי חיוני בביטחון הלאומי**. 11 בנובמבר 2019, <https://www.inss.org.il/he/maneuver-warfare-national-security/>
- בוחבוט, אמיר (19 באפריל 2019). "אלוף פיקוד צפון מסכם קדנציה: חיזבאללה מסוגל לירות אלף טילים ביום". **וואלה!**
- בוחבוט, אמיר (9 בספטמבר 2022). "במערכה מול חזבאללה קצב האש יהיה גבוה פי 10". **וואלה!**
- בן ישי, רון (2 בפברואר 2021). "הלגיטימציה מאת כוכבי: תקיפה קטלנית אך מוסרית". **Ynet**.
- בן ישראל, יצחק (מאי 2007). "מלחמת הטילים הראשונה ישראל – חזבאללה (קיץ 2006)". **אוניברסיטת תל אביב – סדנת תל אביב למדע, טכנולוגיה וביטחון**.
- ברעם, אמיר ופרל פינקל, גל (אוגוסט 2021). "רף פצ"ן – לחשל את החרב". **מערכות**, גיליון 491, עמ' 8-15.
- המרכז למורשת המודיעין (16 בדצמבר 2012). "ממצאי ניתוח שמות המחבלים ההרוגים במבצע 'עמוד ענן' ובחינת היחס בינם לבין אזרחים בלתי מעורבים, שנהרגו בשוגג".

- הראל, עמוס וכהן, גילי (10 ביולי 2016). "חיזבאללה – לא ארגון, צבא בגודל בינוני". **הארץ**.
- וקנין, יוסי (16 בספטמבר 2022). "אלוף פיקוד צפון היוצא אמיר ברעם מסכם שלוש וחצי שנים בתפקיד". **Mynet העמק**.
- זיתון, יואב (26 במאי 2022). "תרחיש המלחמה של צה"ל: תוך תשעה ימים – אלפי הרוגים בלבנון, 300 בישראל". **Ynet**.
- כהן, גילי (15 ביוני 2015). "גרסת צה"ל: בצוק איתן נהרגו 761 אזרחים פלסטינים – מחצית מהמספר שקבע האו"ם". **הארץ**.
- כוכבי, אביב (יוני 2020). "הקדמת הרמטכ"ל". **בין הקטבים**, גיליון 28-30, עמ' 7-10.
- כספית, בן, ואמיר, נועם (5 באפריל 2015). "אלוף פיקוד העורף היוצא: 'השאיפה – הרוג אחד על כל עשרת-אלפים רקטות'". **מעריב און ליין**.
- לימור, יואב (9 בפברואר 2019). "כיפת ברזל הכניסה את העורף לשאננות". **ישראל היום**.
- לסלוי, אוהד ולוי, מאור (מאי 2021). "חק"ב היסטוריה כמותי: מאפייני לחימה ביעדים מבוצרים ומאפייני לחימת חי"ר בטווח קצר". **המחלקה להיסטוריה**.
- מפא"ת-מו"פ-המחלקה לחקר ביצועים (9 ביולי 2019). "השפעת שיעור הנפגעים על סיכויי הצלחה של כוח חי"ר – בחינת מודל RAND לאור ניסיון צה"ל".
- מערכת (19 בפברואר 2020). "אלוף פיקוד צפון: 'חיזבאללה מתעצם באמצעי לחימה מדויקים על אף הקושי הכלכלי'". **ישראל היום**.
- פינקל, מאיר (אפריל 2022). "בין הערכה להשפעה על המציאות – מדוע הבנות שהתפתחו באמ"ן על חזבאללה השפיעו באופן מוגבל על היערכות אמ"ן וכלל-צה"ל למלחמת לבנון השנייה?". **המרכז למורשת המודיעין ומרכז דדו**.
- עמידרור, יעקב (מאי 2021). "המלחמה נגד חזבאללה בלבנון – לשם מה נילחם?". **בין הקטבים**, גיליון 31-32, עמ' 31-40.
- מערכת (15 במרץ 2022). "מפקד פיקוד העורף: 'תרחיש הייחוס במלחמה הבאה – 2,000 טילים ביום'". **ערוץ 7**.
- קוריאל, אילנה (27 ביוני 2019). "כוכבי: האויב הפך לצבא טרור מאורגן, אזרחיו לא יהיו מגן". **Ynet**.
- שלח, עפר (17 ביוני 2011). "אנחנו לא נהיה דרזדן". **אתר nrg**.